

اهتمام قرآن کریم به انذار و تبشیر

خدای سبحان می‌فرماید: تنزیل من الرحمن الرحیم* کتاب فصلت ایاته قرآناً عربیاً لقوم یعلمون* بشیراً و نذیراً

خدای سبحان می‌فرماید: تنزیل من الرحمن الرحیم* کتاب فصلت ایاته قرآناً عربیاً لقوم یعلمون* بشیراً و نذیراً(1)؛ این قرآن تنزیلی است از سوی خدای رحمان رحیم. کتابی که آیات جامعش به زبان فصیح عربی برای دانشمندان تفصیل یافته است و بشارت می‌دهد نیکان را و می‌ترساند بدان را. همچنین می‌فرماید: فإتما یسترناه بلسانک لتبشّر به المتقین و تنذر به قوماً لئلا(2)؛ ما حقایق این قرآن را تنها به زبان تو آسان کردیم تا به آن، اهل تقوا را بشارت دهی و معاندان لجوج را بترسانی.

قرآن کریم برای تنظیم جذب و دفع، تعدیل شهوت و غضب، تسهیم ارادت و کراهت، تسویه محبت و عداوت و تصحیح تولی و تبری انسانها بشیر و نذیر است. زیرا انسان گرایش‌ها و گریزهایی دارد و سهم قرآن در این میان، تعدیل ارادت و کراهت انسان است که به چه سمتی بگراید و از چه چیزی بگریزد.

در زمینه تولی و تبری، او را هدایت می‌کند که به چه چیزی چهره جان خود را بگشاید و از چه چیزی روگرداند. خدای سبحان می‌فرماید: قرآن، شما را در برابر فضیلتها و خوبیها به سعادت ابد بشارت می‌دهد و در برابر رذیلتها و بدیها از کیفر تلخ، بیمناک می‌سازد تا شما از هر چه غیر خداست، تبری جوئید و به خدا رو آورید.

اگر بشر را از پایان زشت تبهکاری نترسانند، طبعاً گرفتار شهوت می‌شود و بر اثر آن می‌لغزد و سقوط می‌کند. پس قرآن که لوازم گناه و نیز معارف معاد را به خوبی بیان کرده، بهترین وسیله برای انذار از تبااهی‌هاست.

قرآن مجید به پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم می‌فرماید: یس* و القرآن الحکیم* إناک لمن المرسلین* علی صراط مستقیم* تنزیل العزیز الرحیم* لتنذر قوماً ما أنذر اباؤهم فهم غافلون(3)؛ قسم به قرآن حکیم که تو از پیامبران خدا و بر صراط مستقیمی و قرآن از سوی خدای مقتدر مهربان نازل شده است تا تو بترسانی قومی غافل را به چیزی که پدرانشان به وسیله کتاب‌های آسمانی پیشین به آن انذار شده بودند.

گاهی خداوند، قرآن را کتاب هدایت متقیان می‌نامد؛ هدی للمتقین(4) سپس با تغییر تعبیر می‌فرماید: إنا الذین کفروا سواء علیهم ءأنذرتهم أم لم تنذرهم لا یؤمنون(5)؛ برای کافر لجوج و عنود تفاوتی ندارد که ایشان را بترسانی یا نترسانی، در هر صورت ایمان نمی‌آورند.

برپایه تقابل این دو بخش، باید می‌فرمود: «؛ سواء علیهم أهديتهم أم لم تهدم لایؤمنون"؛ تفاوتی ندارد که آنها را هدایت کنی یا نکنی، در هر صورت آنها ایمان نمی‌آورند و بر اثر سوء اختیار خود نمی‌توانند از نور هدایت قرآن استفاده کنند. راز تفاوت تعبیر آن است که قرآن، کتاب هدایت و رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم هادی امت است، ولی هسته مرکزی تبلیغ و هدایت همان انذار است و آیات تعذیب بیش از

آیات تبشیر است و تشریح درکات جهتم بیش از تبیین درجات بهشت است. اگر شوق به بهشت و نعمتهای آن مطرح باشد، توده مردم می‌گویند: چرا لذت نقد را برای خوشی نسیه ترک کنیم، اما وقتی بفهمند که درون لذت گناه آتش است؛ «؛ حَقَّتِ النار بالشهوات(6)"؛ از آن پرهیز می‌کنند.

از این رو در برخی آیات، رسالت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم تنها انذار بیان شده است؛ إنا أنت نذیر(7) نیز در تبیین اساس هدایت پیامبران، تنها سخن از انذار است؛ یا معشر الجنّ و الإنس ألم یأتکم رسل منکم یقصّون علیکم ایاتی و ینبذونکم لقاء یومکم هذا(8) همچنین هدف از نفر فرهنگی فقیهان نیز انذار انسانها شمرده شده است؛ فلولا نفر من کلّ فرقة منهم طائفة لیتنفّھوا فی الدّین و لینبذوا قومهم إذا رجعوا إلیهم(9)

1 - سوره فصلت، آیات 4 - 2.

2. سوره مریم، آیه 97.

3. سوره یس، آیات 6 - 1.

4. سوره بقره، آیه 2.

5. سوره بقره، آیه 6.

6. بحار الأنوار، ج 67، ص 78.

7. سوره هود، آیه 12.

8. سوره انعام، آیه 130.

9. سوره توبه، آیه 122.

هدایت در قرآن، ص 168-170.